

Dr. Maričić Mijo, Institut za slatkovodno ribarstvo, Zagreb

Osnutak Udruženja privrednih organizacija slatkovodnog ribarstva NR Hrvatske

Već dulje vremena osjećala se potreba u NR Hrvatskoj, da se osnuje stručno udruženje za privredne ribarske organizacije slatkovodnog ribarstva koje djeluju na otvorenim vodama.

Ribnjačarstva odnosno poduzeća za uzgoj ribe u NR Hrvatskoj učlanjena su u Udruženju poljoprivrednih dobara u Zagrebu. Privredne organizacije morskog ribarstva osnovale su svoje Udruženje morskog ribarstva u Rijeci, koje uspješno radi već dvije godine. Samo privredne ribarske organizacije otvorenih voda nisu dosad imale u NR Hrvatskoj svojega stručnog udruženja. Zato su se pojedine organizacije obraćale Institutu za slatkovodno ribarstvo i upravi časopisa »Ribarstvo Jugoslavije« u Zagrebu sa svojim problemima, tražeći potrebna im uputstva, jer ih drugdje nisu mogli da dobiju.

To je ponukalo Institut za slatkovodno ribarstvo u Zagrebu, kao ustanovu kojoj je osnovni zadatak služba unapređenja, da u suglasnosti sa Drž. sekretarijatom za poslove narodne privrede NRH — odjelom za ribarstvo — formira inicijativni odbor za osnutak udruženja. Odbor je izradio nacrt pravila i poslao ih zajedno s pozivom na osnivačku skupštinu svim organizacijama koje su na skupštinu poslale svoje delegate.

Osnivačka skupština Udruženja održana je u Zagrebu 8. ožujka 1956. U prisutnosti delegata 15 poduzeća, zadruga i ustanova, koje se bave slatkovodnim ribarstvom, otvorio je skupštinu predsjednik inicijativnog odbora, prof. Marjanović Josip.

Nakon izbora radnog predsjedništva i referata o potrebi osnutka udruženja, koji je održao dr. Maričić Mijo, prihvaćena su iza kraće diskusije jednoglasno pročitana pravila.

Prema čl. 3 pravila, cilj udruženja je unapređenje privrede slatkovodnog ribarstva u NR Hrvatskoj, a zadaci:

1. da proučava i predlaže mjere za unapređenje privrede slatkovodnog ribarstva;
2. da surađuje s organima državne uprave, s komorom i svim ostalim privrednim i društvenim organizacijama u rješavanju privrednih i organizacionih problema svojih članova;
3. da uspostavi i razvija suradnju između svojih članova i naučno istraživačkih ustanova, kako na polju praktične ribarske proizvodnje tako i u stručnom i naučnom pogledu;

4. da prati propise i prikuplja informacije, koje su od praktičnog i naučnog značaja — interesa, te da o njima obavještava svoje članove i daje im potrebna uputstva;
5. da daje mišljenja državnim organima na nacрте pravnih propisa, koji se odnose na slatkovodno ribarstvo odnosno na djelatnost svojih članova, te da i samo podnosi prijedloge za njihovo donošenje;
6. da prati stanje privrede slatkovodnog ribarstva, da ukazuje na slabosti, nedostatke i uzroke, koji kočе njegov razvitak, te da predlaže odgovarajuće mjere za njihovo otklanjanje;
7. da radi na podizanju i izgradnji stručnih kadrova;
8. da prati tržište i da daje uputstva svojim članovima, kako da što bolje plasiraju svoje proizvode;
9. da vodi propagandu za što veću potrošnju ribe putem izložbi, sajmova, savjetovanja, kongresa, ekskurzija i štampe te da izdaje stručne časopise i knjige kao i potrebne tiskanice;
10. da posređuje u sporovima i nesuglasicama između svojih članova kao i drugih organizacija i ustanova te da zastupa interese svojih članova kod nadležnih državnih organa;
11. da vodi Fond za unapređenje slatkovodnog ribarstva;
12. da vrši i sve druge poslove, kojima se unapređuje slatkovodno ribarstvo, kao i interesi članova.

Prema pravilima određuje glavna skupština svake godine osnovicu za visinu članskih doprinosa pojedinih organizacija. U diskusiji o tom predmetu zaključeno je, da za prvu godinu, dok se udruženje ne afirmira, svaki član sam odredi visinu svog doprinosa. Taj zaključak je najbolje pokazao želju svih prisutnih delegata za osnutkom udruženja, težnju za konsolidacijom postojećih privrednih organizacija i unapređenjem slatkovodnog ribarstva u NR Hrvatskoj, jer su delegati, svaki za svoju organizaciju, odredili na dobrovoljnoj bazi visinu doprinosa, kojim je u cijelosti bio pokriven predviđeni proračun u visini od Din 600.000.—.

Skupština je jednoglasno izabrala u upravni odbor:

Marjanovića prof. Josipa, referenta Poljoprivredne stanice u Sisku; Juhasa Janoša, upravitelja

Ribarske zadruge »Šaran« iz Kopačeva; Lenartića Dragutina, direktora Poduzeća »Šaran« iz Osijeka; Kapca ing. Emila, člana Instituta za slatkovodno ribarstvo iz Zagreba i Bajlera Ivana, predsjednika Prve ribarske zadruge iz Sl. Broda, a za zamjenike članova upravnog odbora: Šuvakovića Stevu, predsjednika Ribarske zadruge iz Aljmaša; Sabioncella ing. Ivu. v. d. upravitelja Instituta za slatkovodno ribarstvo iz Zagreba; Škrbića Mirka, člana uprave Ribarske proizvođačke zadruge iz Osijeka; Dolingera Ivana, tajnika Ribarsko proizvođačke, nabavno prodajne zadruge iz Karlovca i Bereka Ivana, člana uprave ribarskog ogranka Opće poljoprivredne zadruge iz Tišine. Za članove nadzornog odbora: Korugu Jovu, direktora Poduzeća »Sloboda« iz Valpova; Filjevića Nikolu, knjigovođu Opće poljoprivredne zadruge iz St. Gradiške; Bajčija Pavla, predsjednika Ribarske proizvođačke zadruge iz Erduta, zatim za zamjenike: Daranjija Janoša, predsjednika Ribarske zadruge »Šaran« iz Kopačeva i Poštića Ivana, člana uprave Ribarske proizvođačke zadruge iz Dalja.

Nakon izvršenog izbora održao je ing. Kapac Emil referat o problemima slatkovodnog ribarstva u NR Hrvatskoj, u kom je iznio, da je NR Hrvatska u proizvodnji slatkovodne ribe na prvom mjestu u FNRJ. Prosječna godišnja proizvodnja od 1948. do 1955. g. iznosi u NR Hrvatskoj 3250 tona, t. j. preko 40% od cjelokupne proizvodnje u FNRJ. Po statističkim podacima otpada na ribnjačarstva 1870 tona (57.5%), a na otvorene vode 1380 tona (42.5%). Međutim, može se reći da u NR Hrvatskoj otvorene vode daju stvarno jednako kao i ribnjaci, t. j. po 50%. Kod ribnjaka treba odbiti oko 10% na reprodukciju, a kod otvorenih voda dodati oko 20% radi manjkavih statističkih podataka.

Ribnjačarstva su poduzeća općedruštvenog sektora, dok na otvorenim vodama najveći ulov ima zadružni sektor. Iza zadružnog sektora dolazi ulov Ribolovnog centra Apatin, koji vrši eksploataciju znatnijeg dijela Kopačkog rita. Međutim, posljednjih godina privatni sektor ponovo raste, jer se zadruge nalaze u naglom opadanju. Godine 1953. postojala je 31 ribarska zadruga i 32 ogranka Opće poljoprivrednih zadruga i Seljačkih radnih zadruga, a u godini 1955. bilo je samo 17 ribarskih zadruga i 13 ribarskih ogrankova. Glavna proizvodna područja nalaze se na Dunavu i donjoj Dravi, gdje relativno malen broj kvalificiranih profesionalnih ribara, organiziranih u privrednim organizacijama, lovi razmjerno velike količine ribe. Zatim dolazi Sava na potezu od Siska do Sl. Broda, gdje profesionalnih ribara ima vrlo malo. Tu lovi relativno velik broj neorganiziranih povremenih ribara s oskudnim alatom i vrlo slabim rezultatima. Radi toga je proizvodnost rada na otvorenim vodama slaba. Po ribaru iznosi prosječni ulov samo oko 700 kg godišnje, a na području Siska oko 123 kg. U proizvodnji je 1955. god. bilo uposljeno okruglo 3100 ribara i ribarskih radnika. Od toga otpada na profesionalne ribare i stalne radnike na ribnjačarstvima 720, a na povremene ribare i radnike 2370.

Oprema ribara na otvorenim vodama je vrlo

slaba, otkako je ukinut regres na ribarski materijal. Treba prijeći sa pamučnih i kudjeljnih mreža na mreže od sintetičnih materijala (najlona, perlon i sl.) i ponovo ishoditi regres. Unatoč tome što je NR Hrvatska po proizvodnji i mogućnostima unapređenja u slatkovodnom ribarstvu najjača u FNRJ, ipak stoji najlošije od svih naših republika u pogledu zakonodavstva, upravne organizacije, čuvarske službe, stručnog kadra i naučne službe. Aktualni su nadalje problemi: krivolovstvo; štete koje nanose ribarstvu otpadne vode; organizacione slabosti ribarskih zadruga i t. d.

Zahvaljujući povoljnim prirodnim uslovima, postoje velike mogućnosti unapređenja slatkovodnog ribarstva i znatnog povećanja proizvodnje. U tu svrhu treba izvršiti niz mjera, o kojima će se donijeti zaključci u sljedećoj točki dnevnog reda.

Nakon referata skupštinu je pozdravio i čestitao na njenom uspješnom i skladnom radu izaslanik odjela za ribarstvo Drž. sekretarijata za poslove narodne privrede NR Hrvatske, savjetnik ing. Krstinić Luka. U svom govoru izražava uvjerenje, da će osnutak udruženja biti prekretnica u razvoju i unapređenju slatkovodnog ribarstva u NR Hrvatskoj. Iznosi potrebu, da se što prije donese Zakon o slatkovodnom ribarstvu, koji treba da riješi pitanje nadležnosti kotarskih NO-a u predmetima slatkovodnog ribarstva, zatim fonda za unapređenje ribarstva, čuvarske službe i ostalih problema.

Na koncu je osnivačka skupština udruženja nakon dulje diskusije donijela sljedeće

z a k l j u č k e :

Zahvaljujući prirodnim uslovima, u NR Hrvatskoj postoje velike mogućnosti za unapređenje i povećanje proizvodnje i ulova slatkovodne ribe, te zato toj grani privrede treba posvetiti punu pažnju.

I.

Treba što prije donijeti novi Zakon o slatkovodnom ribarstvu, jer postojeći zakon iz 1951. g. više ne odgovara našem današnjem razvoju i današnjim potrebama. U novom zakonu treba da budu normirani sljedeći propisi:

- da se nadležnost u predmetima slatkovodnog ribarstva daje NO-ima kotareva, jer je teritorij NO-a općina premalo područje u slatkovodnom ribarstvu za racionalno iskorišćivanje otvorenih voda i njihovo unapređenje, kako s ekonomskog tako i s biološkog stanovišta;
- da se za nadzor nad pravilnim iskorišćivanjem odnosno za čuvanje otvorenih voda od krivolovstva i štetnog načina iskorišćivanja postave čuvari kao organi vlasti, jer je dosadašnje iskustvo pokazalo, da je to jedini način za efikasno čuvanje naših otvorenih voda;
- da N. O-i kotareva mogu službu unapređenja, čuvarsku službu i pojedine druge djelatnosti prenijeti iz svoje nadležnosti na svoje stanice za unapređenje ribarstva odnosno, ukoliko takve ne postoje, na svoje poljoprivredne stanice;
- da se normira Fond za unapređenje slatkovodnog ribarstva od naknada za iskorišćivanje ribolovnih voda, od doprinosa ribnjačarstva, ribolovnih organi-

zacija i samih privrednih ribara te sportskih ribolovaca, od naknada industrije za uništavanje ribe odnosno smanjenje riblje proizvodnje uslijed štetnog djelovanja otpadnih voda, od kazna izrečenih za krivolovstvo, štetan i nedopušteni način vršenja ribolova odnosno kršenja propisa i odredbi za zaštitu riblje proizvodnje,

- a u svrhu osiguranja financiranja: naučno istraživačke službe, čuvarske službe, uzdizanja stručnih kadrova i investicija od općeg interesa odnosno koji prelaze interese pojedinih organizacija.

II.

Za unapređenje slatkovodnog ribarstva potrebno je:

- osposobiti Institut za slatkovodno ribarstvo potpunom i osposobljenjem stručnog kadra za sistematsko i uspješno vršenje potrebnih i korisnih naučno istraživačkih radova;
- formirati u našim važnim ribolovnim centrima: Osijeku, Sisku i Gospiću — stanice za ribarstvo, koje treba da u najužoj saradnji sa Institutom u Zagrebu budu nosioci konkretnih akcija unapređenja na terenu;
- da se kod nadležnog Drž. sekretarijata — odjela za ribarstvo, postavi posebni stručni referent za slatkovodno ribarstvo, a isto tako i kod N. O-a kotara u važnijim ribolovnim centrima odnosno gdje je ribarstvo značajnija grana privrede.

III.

Radi nesigurne sirovinске baze, odnosno neodređene pojave ribe, koja iz godine u godinu veoma varira, zadruga je najpogodnija organizaciona forma za ribolov na otvorenim vodama. Budući da naše ribarske zadruge trpe od organizacionih slabosti, potrebno je pristupiti njihovoj konsolidaciji. Ribarskim zadrugama i ribarskim ograncima Općih

poljoprivrednih zadruga treba pružiti potrebnu pomoć u svrhu njihovog jačanja i stvaranja solidnih socijalističkih privrednih organizacija.

IV.

Ribolov na velikim tekućim vodama je danas zanemaren. Na poplavnim područjima i starim rukavima je dobrim dijelom ekstenzivan. Razlog je tome, što su troškovi ulova (reprodukcije) preveliki. Cijena ribi je u velikoj disproporciji s cijenama ribarskog materijala, naročito konca i mreža. Zato je potrebno da se za ribolov na otvorenim vodama odobri regres, koji je odobren za ribolov na moru i jezerima. Posebno je potrebno, da se regres odobri za mreže i predivo od sintetičnog materijala (najlona, perlona i sl.). Mreže od ovakvog materijala pokazale su se efikasnijima, trajnijima i rentabilnijima. Pravo na regres trebalo bi odobriti samo privrednim ribarskim organizacijama.

V.

Predratna proizvodnja odnosno ulov na otvorenim vodama znatno se snizio. To je posljedica stalnog opadanja broja kvalificiranih profesionalnih ribara, koji love tijekom cijele godine. Danas prevladavaju u ribarstvu nekvalificirani ribari, kojima je ribolov dopunska djelatnost, a vrše je samo u vrijeme sezone t. j. poplava. Treba ozbiljno pristupiti odgoju, kako višeg stručnog kadra, tako i odgoju mladih kadrova i stručnom uzdizanju i osposobljavanju što većeg broja profesionalnih ribara, kojima će to biti jedino ili glavno zanimanje.

VI.

Poplavna područja i stare rukave, gdje se riba masovno mrijesti i uzgaja riblja mlad, treba proglasiti ribljim mrijestilištem, a otvorene vode, koje s njima čine jednu ekonomsku i biološku cjelinu — rezervatom. Za iskorišćivanje tih područja treba donijeti posebne propise. Treba odrediti način njihova iskorišćivanja tako, da bude zaštićen mrijest i uzgoj mladi i time osigurano povećanje ribljeg fonda i ulova.

Prof. Plančić Josip, Zagreb

Izgradnja brane na rijeci Mrežnici kod Ogulina i posljedice koje će od toga nastati za ribarstvo

Na rijeci Mrežnici kod Ogulina podiže se brana u svrhu stvaranja akumulacionog basena, iz kojeg će se koristiti voda u energetske svrhe i odvađati u drugi vodotok. Uslijed toga će se izmijeniti dosadnji prirodni uslovi na toj vodi, a ta će promjena djelovati na ribe i na ribarsko korišćenje ove vode.

Da bi mogli ocijeniti, od kakovog će značaja biti promjene, koje će nastati izgradnjom ovog objekta za ribarstvo, moramo utvrditi današnje stanje na ovoj vodi i usporediti sa budućim stanjem, kada se izgradi brana i buduća hidrocentrala stupi u pogon.

SADANJE STANJE

Rijeka Mrežnica izvire kod naselja Luketići iz jakog krškog vrela. Tok joj je kratak oko 12 km i ponire ispod brda Krpelj, nedaleko od željezničke stanice Oštarije. Već kod sela Oštarije počma se gubiti voda iz rijeke u pojedinim manjim ponorima, koji se nalaze u njenom koritu, pa u sušnim godinama ovaj najdonji dio od Oštarija do ponora redovno presuši. Pastrva se tada povlači u gornji dio toka, a čini se, da jedan dio zalazi i u ponore.

Površina vode današnje Mrežnice kod normalnog vodostaja iznosi oko 40 ha. Ova se površina